

КОНЦЕПТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Міжнародна колективна монографія

2018

УДК 330.341.1

X 90

Рекомендовано до друку:

Вченою радою Національного університету «Києво-Могилянська Академія» (протокол № 12 від 20.12.2018 року)

Вченою радою Комратського державного університету (протокол № 12 від 29.12.2018 року)

Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 11 від 21.12.2018 року)

Рецензенти:

Андрушків Б.М. – доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри [менеджменту інноваційної діяльності та підприємництва](#) Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

Котельник А. П. – доктор хабітат, професор, перший проректор з навчальної роботи, професор кафедри менеджменту Молдавської економічної академії;

Квілінський О.С. – PhD, професор Лондонської академії науки та бізнесу.

Авторський колектив:

Д.е.н., проф. Солоха Д.В., к.е.н., доц. Белякова О.В. (підр.1.1), к.е.н., доц. Гевко В.Л. (підр.1.2), к.е.н., доц. Павловська А. С., к.е.н., доц. Мильніченко С. М., к.і.н., доц. Трояновський В. Є. (підр.1.3), д.е.н., проф. Попова О.Ю., Мерзлікіна О.Г. (підр.1.4), д.е.н., проф. Фінагіна О.В., к.е.н., доц. Коваленко Ю.О. (підр.1.5), д.е.н., проф. Попова О.Ю., Волкова В.Ю., Франко А.О., Чернокижний М.А. (підр.1.6), д.е.н., проф. Левицька А.П. (підр.2.1), д.е.н., проф. Храпкіна В.В., д.п.н., проф. Матукова Г.І., к.е.н., доц. Матукова-Ярига Д.Г. (підр.2.2), д.е.н., проф. Рамський А.Ю., д.е.н., проф. Лойко В.В., к.е.н., доц. Лойко Д.М. (підр. 2.3), к.е.н., доц. Коровіна О.В. (підр.2.4), д.е.н., ст.н. сп. Кіндзерський Ю.В. (підр.2.5), к.е.н., доц. Антоненко К.В. (підр.2.6), к.е.н., доц. Тарасевич О.В. (підр.2.7), д.е.н., проф. Попова О.Ю., Сафонова Р.Ю. (підр.2.8), к.е.н., доц. Соболева-Терещенко О.А. (підр.3.1), д.е.н., доц. Болдирева Л.М., к.е.н., доц. Амеліна І.В. (підр.3.2), д.е.н., проф. Коваленко Ю.М., Алешіна Я.С. (підр. 4.1), к.е.н., доц. Гладких Д.М. (підр. 4.2), д.е.н., проф. Хамініч С.Ю., д.е.н., проф. Халатур С.М., к.е.н. Матвієць М.В. (підр. 4.3), Попович Л.О. (підр. 4.4), д.е.н., проф., Кудріна О.Ю., д.п.н., проф. Семеніхіна О.В.(підр.4.5), к.політ.н. Цибуляк А.Г. (підр. 5.1), к.е.н., доц. Коваленко Ю.О. (підр. 5.2), к.е.н., доц. Ніколайчук О.А. (підр 5.3), PhD, доцент Гасанов М. (підр. 5.4)

Концепти інноваційного розвитку підприємництва [Текст] : [Монографія]/За заг. ред. д.е.н., проф. Храпкіної В. В.; Національний університет «Києво-Могилянська академія». – **Київ:** [Видавник], 2018. – 263 с.

ISBN

Міжнародна колективна монографія присвячена дослідженню сучасного стану та проблем інноваційного розвитку підприємництва, а також пошуку ефективних напрямів їх вирішення.

Рекомендується для науковців, аспірантів і викладачів закладів вищої освіти, здобувачів економічних спеціальностей, працівників органів державного управління та місцевого самоврядування, фіскальних органів.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА

- 1.1. Дослідження теоретичних концептів сталого інноваційного розвитку бізнес-середовища соціально-економічної системи регіону
- 1.2. Методологічні аспекти системної оцінки організаційної структури підприємств мережових структур в умовах сучасних трансформацій
- 1.3. Інновації в системі стимулювання розвитку бізнес-середовища регіонів України
- 1.4. Особливості формування інвестиційної привабливості територіальних громад
- 1.5. Інноваційно-інформаційні зміни в системі знань регіонального менеджменту: актуальні питання розвитку та співпраці з бізнесом
- 1.6. Забезпечення сталих відносин у розвитку підприємств

РОЗДІЛ 2. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ І МЕТОДИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

- 2.1. Інноваційна модель підвищення інноваційного потенціалу підприємництва
- 2.2. Формування стратегії розвитку сучасного підприємства
- 2.3. Формування інноваційного потенціалу та розвиток ринку стартапі
- 2.4. Методичний підхід підвищення економічної ефективності управління інноваційним процесом на підприємстві за критерієм часу впровадження нового (удосконаленого) обладнання
- 2.5. Стимулювання технологічних і організаційних інновацій в промисловості: пріоритети та засоби політики держави
- 2.6. Оцінка впливу стартапів на макроекономічні показники
- 2.7. Управління комунальними підприємствами на засадах вдосконалення структури управління персоналом
- 2.8. Мотивація персоналу як складова соціально-відповідального управління підприємством

РОЗДІЛ 3. ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ

- 3.1. Концептуальні основи термінології і типології банківських карт в системі інноваційного банківського менеджменту
- 3.2. Теоретичні та методологічні підходи до інноваційного потенціалу сільськогосподарської та харчової галузі в економіці
- 3.3. Особливості управління інноваційною діяльністю морських портів України

РОЗДІЛ 4. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

- 4.1. Розвиток об'єктного регулювання банківської системи в Україні
- 4.2. Електронні кредитні платформи як потенційна загроза діяльності «класичних» банків
- 4.3. Формування фінансової стратегії українських підприємств на основі теоретичних моделей
- 4.4. Сучасний механізм фінансування закладів вищої освіти в Україні
- 4.5. Структуризація методів податкового планування та розмежування зон їхнього застосування

РОЗДІЛ 5. МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

- 5.1. Теоретико-методологічні засади формування екологічного середовища розвитку світової торгівлі
- 5.2. Інноваційні напрями реалізації контент-маркетингових інструментів розвитку зовнішньоекономічної діяльності
- 5.3. Економічна безпека країни як гарантія ведення бізнесу в міжнародному середовищі
- 5.4. Реформи інноваційного державного управління в Азербайджані

Content

CHAPTER 1

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BECKGRAUND FOR FORMING AN ENABLING BUSINESS ENVIRONMENT

- 1.1. Research of theoretical concepts of sustainable innovation development of the business environment of the socio-economic system of the region
- 1.2. Methodological aspects of systemic assessment of organizational chart of enterprises of network structures in the context of modern transformations
- 1.3. Innovations in the system of stimulating the development of business environment in the regions of Ukraine
- 1.4. Special aspects of formation of investment attractiveness of territorial communities
- 1.5. Innovation and information changes in the knowledge system of regional management: topical issues of development and cooperation with business
- 1.6. Providing the sustainable relationships for enterprise development

CHAPTER 2

INNOVATIVE APPROACHES AND METHODOICAL TOOLS FOR DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE

- 2.1. Innovative model of increasing the innovative potential of entrepreneurship
- 2.2. Forming a strategy for the development of modern enterprise
- 2.3. Formation of innovative potential and development of the startup market
- 2.4. Methodical approach to improving the economic efficiency of management of innovation process at the enterprise by the time criterion of implementing a new (advanced) equipment
- 2.5. Stimulation of technological and organizational innovations in industry: priorities and ways of state policy
- 2.6. impact assessment of startups on macroeconomic indicators
- 2.7. Management of public utility companies on the basis of improving of the personnel management structure
- 2.8. Employee engagement as a component of socially responsible business management

CHAPTER 3

SECTORAL SPECIFICITIES OF INNOVATIVE MANAGEMENT AND MARKETING

- 3.1. Conceptual framework of terminology and typology of bank cards in the system of innovative bank management
- 3.2. Theoretical and methodological approaches to the innovative potential of the agricultural and food sector in the economy
- 3.3. Peculiar features of innovative management of sea ports in Ukraine

CHAPTER 4

FINANCIAL SUPPORT FOR BUSINESS DEVELOPMENT IN UKRAINE

- 4.1. Development of object management of the banking system in Ukraine
- 4.2. Electronic loan platforms as a potential threat to the activities of "classical" banks
- 4.3. Formating a financial strategy of Ukrainian enterprises on the basis of theoretical models
- 4.4. The modern mechanism of financing higher education institutions in Ukraine
- 4.5. Structuring the methods of tax planning and delimiting the zones of their application

CHAPTER 4

INTERNATIONAL ASPECTS OF ENTERPRENEURIAL DEVELOPMENT

- 5.1. Theoretical and methodological principles of forming the ecological environment of the development of world trade
- 5.2. Innovative directions of implementation of content-marketing tools for the development of foreign economic activities
- 5.3. Economic security of the country as guarantees of doing business in the international environment
- 5.4. Reforms of innovative public administration in Azerbaijan

ВСТУП

Сучасні умови господарювання свідчать про об'єктивну необхідність забезпечення інноваційності діяльності підприємства як передумови його розвитку у глобальному конкурентному середовищі. Для вітчизняних підприємців забезпечення інноваційного розвитку є, по суті, єдиною передумовою їх виживання та потенційного виходу на світові ринки.

Питанням теоретичних і практичних аспектів інноваційного розвитку підприємництва присвячені наукові розробки відомих українських і зарубіжних учених. Однак, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених питанням інноваційного розвитку підприємництва, слід зазначити про недостатнє висвітлення питань пов'язаних з концептуальними засадами інноваційного розвитку підприємництва, що зумовлює актуальність та необхідність даного дослідження.

Головною метою виконаного дослідження було поглиблення та вдосконалення теоретичних положень щодо формування концептів інноваційного розвитку підприємництва.

У представленій монографії висвітлено інноваційні підходи і методичні інструменти розвитку підприємництва, проблемні аспекти теоретико-методологічних засад формування сприятливого бізнес-середовища, досліджено галузеві особливості інноваційного менеджменту та маркетингу, розкрито окремі питання фінансового забезпечення розвитку підприємництва в Україні та міжнародні аспекти розвитку підприємництва.

Представлені в монографії погляди та результати досліджень колективу авторів мають на меті вирішення ключових проблем інноваційного розвитку підприємництва із урахуванням сучасної політичної та економічної ситуації в Україні та тенденцій і закономірностей розвитку світової економіки.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативно-правові акти з питань інноваційного розвитку, аналітичні матеріали, результати наукових розробок вітчизняних і зарубіжних вчених.

Ця монографія підготовлена колективом авторів, які досліджують проблеми інноваційного розвитку підприємництва, зокрема: Д.е.н., проф. Солоха Д.В., к.е.н., доц. Белякова О.В. (підр.1.1), к.е.н., доц. Гевко В.Л. (підр.1.2), к.е.н., доц. Павловська А. С., к.е.н., доц. Мильніченко С. М., к.і.н., доц. Трояновський В. Є. (підр.1.3), д.е.н., проф. Попова О.Ю., Мерзлікіна О.Г. (підр.1.4), д.е.н., проф. Фінагіна О.В., к.е.н., доц. Коваленко Ю.О. (підр.1.5), д.е.н., проф. Попова О.Ю., Волкова В.Ю., Франко А.О., Чернокнижний М.А. (підр.1.6), д.е.н., проф. Левицька А.П. (підр.2.1), д.е.н., проф. Храпкіна В.В., д.п.н., проф. Матукова Г.І., к.е.н.,

доц. Матукова-Ярига Д.Г. (підр.2.2), д.е.н., проф. Рамський А.Ю., д.е.н., проф Лойко В.В., к.е.н., доц Лойко Д.М. (підр. 2.3), к.е.н., доц. Коровіна О.В. (підр.2.4), д.е.н., ст.н. сп. Кіндзерський Ю.В. (підр.2.5), к.е.н., доц. Антоненко К.В. (підр.2.6), к.е.н., доц. Тарасевич О.В. (підр.2.7), д.е.н., проф Попова О.Ю., Сафонова Р.Ю. (підр.2.8), к.е.н., доц. Соболева-Терещенко О.А. (підр.3.1), д.е.н., доц. Болдирева Л.М., к.е.н., доц. Амеліна І.В. (підр.3.2), д.е.н., проф. Коваленко Ю.М., Алешіна Я.С. (підр. 4.1), к.е.н., доц. Гладких Д.М. (підр. 4.2), д.е.н., проф. Хамініч С.Ю., д.е.н., проф. Халатур С.М., к.е.н. Матвієць М.В. (підр. 4.3), Попович Л.О. (підр. 4.4), д.е.н., проф., Кудріна О.Ю., д.п.н., проф. Семеніхіна О.В.(підр.4.5), к.політ.н. Цибуляк А.Г. (підр. 5.1), к.е.н., доц. Коваленко Ю.О. (підр. 5.2), к.е.н., доц. Ніколайчук О.А. (підр 5.3), PhD, доцент Гасанов М. (підр. 5.4).

Рекомендується для науковців, аспірантів і викладачів закладів вищої освіти, здобувачів вищої освіти, працівників органів державного управління та місцевого самоврядування, фіскальних органів.

3. Носова О. В. Інвестиційна привабливість України: генезис, напрямки розвитку / О. В. Носова // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2011. – №2 (53). – С. 285–293.

4. Дука А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: підручник: для студ. ВНЗ / А. П. Дука. – 2-ге вид. – К. Каравела, 2008. – 432 с.

5. Нечитайло У. П. Аналіз сучасних підходів до визначення інвестиційного потенціалу регіону / У. П. Нечитайло // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 15. – С. 25–29.

6. Бережна І. Ю. Теоретико-економічні підходи до обґрунтування змісту інвестиційного потенціалу / І. Ю. Бережна // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – №6. – С. 253–258

7. Щербатюк О. М. Дефініція «інвестиційний потенціал підприємства»: сутність та відмінності / О. М. Щербатюк // Ефективна економіка. – 2011. – № 11. – Режим доступу: <http://www.econotyu.nauka.com.ua/?op=1&z=773>.

8. Безугла В. О. Сучасні аспекти формування регіональної конкурентоспроможності: монографія / В. О. Безугла, Л. П. Шаповал, К. О. Латишев. – Кременчук: КРЕМПАК, 2010. – 285 с.

9. Гаврилюк О. В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О. В. Гаврилюк // Фінанси України. – 2008. – № 3. – С. 79–93. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2008_3_8.

10. Вакуліч М. М. Управління інвестиційним кліматом в економіці України: автореф. дис. ... канд.ек.наук: 08.00.03 / М. М. Вакуліч // ПВНЗ «Дніпропетровський університет Альфреда Нобеля». – Дніпропетровськ, 2014.

1.5. Інноваційно-інформаційні зміни в системі знань регіонального менеджменту: актуальні питання розвитку та співпраці з бізнесом

Нинішній етап розвитку української економіки характеризується активним формуванням ринкових відносин, ускладненням господарських зв'язків, нарощенням потенціалу співпраці між бізнесом та владою, підвищенням відповідальності за прийняття управлінських рішень. Набувають різновекторності альтернативи, методологічні та методичні підходи, що залучають в управлінську діяльність з метою оцінки інтегруючих планів, проектів, заходів, дій. Разом з тим зростає і видове різноманіття інструментів, технологій управління, що дозволяє повніше задовольняти специфічні потреби різних за цільовим призначенням, масштабами діяльності і організаційно-правовими формами суб'єктів і об'єктів управління. Поширення отримують «прозорі» системи управління, що базуються на інформаційних технологіях, які, створюючи організаційно-технічні умови для реалізації прав громадян і працівників на інформацію, формують тим самим і кращі можливості для самоврядування – від виробничого до державного. Такі процеси мають інноваційно-інформаційне спрямування, забезпечують системне впровадження надбань інформаційного прогресу та забезпечують

подальше поглиблення спеціалізації управлінської діяльності, виникнення нових функціональних підсистем, таких, як інформаційно-аналітичні служби регіональних органів управління.

В складних, системних процесах розвитку регіонального менеджменту набувають, отримують визнання та поширення механізми, інструменти та технології регіонального інформаційного менеджменту (РІМ). Це науковий напрям в системі знань регіонального менеджменту, що формує новітнє бачення, теоретико-методологічні та практичні основи управління регіонами на базі знань інформаційної економіки, комплексної інформатизації, принципів інформаційної культури, залучення всього досвіду інформаційного прогресу.

Під регіональним інформаційним менеджментом слід розуміти цілеспрямований вплив на процеси розробки, створення і застосування системи інформаційного забезпечення життєдіяльності території та інших галузей інформаційної індустрії на основі організаційних, правових, економічних, і фінансових механізмів. Система РІМ повинна забезпечити розробку, реалізацію концептуальних основ і координацію програм в сфері інформатизації відповідно до цілей і з урахуванням тенденцій соціально-економічного розвитку регіону.

Система знань РІМ отримує своє формування, поширення і раціональне використання з залученням інформаційних ресурсів регіону, має реалізуватися на основі комплексного підходу, який включає:

виділення і створення в регіоні ключових організаційних, управлінських і соціальних структур, які активно використовують інтеграційні процеси і виконують роль міжвідомчих систем, здатних стати рушійною силою глобальної інформатизації;

організацію в цих структурах процесу системної інтеграції інформаційних ресурсів бізнесу, влади, галузевих об'єднань;

адаптацію існуючих локальних систем формування, поширення і раціонального використання інформаційних ресурсів до сучасних інформаційних технологій і нових вимог соціально-економічного розвитку країни;

використання різних інформаційних технологій на основі збалансованої нормативно-правової, фінансової та соціальної підтримки різномірних інструментів формування, поширення і раціонального використання інформаційних ресурсів з активним зближенням їх в процесі системної інтеграції;

залучення досвіду бізнесу ІТ-сфери до надання послуг населення на принципах прозорості, здешевлення, якості, своєчасності.

Виокремимо та надамо стисло характеристику науково обґрунтованому баченню ключових інструментів та відповідних

технологій, що вже адаптовані, мають перспективу бути розширеними, є інноваційними, залучають до удосконалення надбання бізнесу.

Вдосконалення системи регіонального менеджменту можливе за допомогою чітких інструментів правового, економічного, фінансового, інституційного, аналітичного та іншого характеру. Так, під інструментом регіонального інформаційного менеджменту розуміють специфічні технології, за допомогою яких управлінська діяльність як реакція на зміни та проблеми в суспільстві впроваджується в життя.

Виділення типів інструментів РІМ сприяє розумінню суті змін, окреслює перспективи розвитку, надає стимулів інтеграції бізнесу та влади, формує можливість визначити послідовність етапів реалізації цільових проектів. Розглянемо сім видів основних інструментів РІМ найбільш поширених в методологічному та методичному відображенні: інноваційно-інвестиційні, методологічного забезпечення, аналітичні, правові, соціо-культурні, фінансово-економічні. Ці інструменти є активно задіяними, системно формалізованими та мають досвід використання в практиках регіонального менеджменту.

Ключові інструменти регіонального інформаційного менеджменту такі як інформатизація, інтелектуалізація, медиатизація, автоматизація та моделювання набувають свого визнання, поширення, інтегрування з загальними (вище наведеними) інструментами регіонального менеджменту.

Ці дві групи управлінських інструментів тісно зв'язані між собою, інтегровані на платформі інформаційного прогресу та є основою для формування інструментарію за цільовим призначенням.

Вибір інструментів РІМ безпосередньо пов'язаний з соціально-економічними, політичними, історичними, інформаційними, технічними та суспільними умовами, актуальними інтересами бізнесу та влади в питаннях інтеграції, а також залежать від якості управлінських дій, системного інформаційного забезпечення. Вагомими управлінськими принципами визначення інструментів РІМ є доцільність, предметність та практичність, відповідність існуючим суспільним потребам, що специфічно впливає на вибір інструментарію та методів управління загалом. Рекомендуємо більш широко та науково обґрунтовано розглянути систему інструментів РІМ з урахуванням інноваційних інформаційних технологій та прикладів управлінського закордонного та українського досвіду .

1. Соціокультурні. Основною базою за даним напрямком є мережеві сторінки та відкриті інтернет-проекти українського сегменту мережевого середовища. Виходячи з аналізу контенту даної інформаційної бази, окреслених учасниками відкритих інтернет-проектів, груп проблем, існуючих в регіональному управлінні, та можливих шляхів їх вирішення,

налагодження механізмів ефективного діалогу між владою і суспільством – доцільно зробити висновок про необхідність зміни підходів у ставленні влади до суспільства з позицій бачення в громадськості лише об'єкту управління до бачення в ній партнера, налагодженні ефективної, взаємовигідної управлінської діяльності.

Підвищення ефективності процесу управління вимагає налагодження функціонування системи з делегування частини владних повноважень суб'єктам громадянського суспільства. У цьому сенсі, говорячи про використання інформаційно-комунікаційних технологій у сфері взаємодії органів виконавчої влади та інститутів громадянського суспільства, О. Дегтяр обґрунтовує доцільність використання технологій нової публічної служби, які найбільше відповідають сучасному інформаційно-технологічному етапу розвитку суспільства і рівню, метою якого є узгодження і спільне вирішення суспільних проблем [1].

На фоні регіоналізації всіх сфер сучасного життя, що посилюється, включаючи засоби масової інформації і книговидавництва, електронні інформаційні ресурси бібліотек висувуються в число тих небагатьох інститутів, які в змозі і повинні узяти на себе відповідальність за забезпечення інформаційної і культурної єдності в Україні, її регіонів і центру. Еволюція місії бібліотек відбувається за рахунок різкого розвитку їх інформаційних функцій, акумуляції сторонніх і створення власних ІР, надання доступу до національних і світових інформаційних мереж, активізації використання електронних видань. Проблеми формування бібліотечних інформаційних ресурсів і забезпечення до них доступу користувачів мережі Інтернет повинні складати найважливішу частку сучасної державної інноваційної політики [3].

Особливої уваги у світовій спільноті та в українському соціумі слід приділяти вихованню підростаючого покоління, забезпечення населення літературними ресурсами, таке бачення визначає пріоритетність відкритих бібліотечних регіональних мереж. Вони повинні бути центральною ланкою некомерційного накопичення, зберігання та інформаційного обслуговування громадян на основі державних інформаційних ресурсів. Також саме бібліотечні мережі повинні приймати активну участь в розробці та впровадженні новітніх норм, стандартів інформаційної культури.

Існує кілька способів, за допомогою яких інформаційні технології впливають на культурні процеси. Перш за все, це створення представництв культурних установ в мережі. Багато музеїв, галереї, бібліотеки, театри та інші заклади культури створюють свої сайти в Інтернеті. Основною метою цих сайтів часто є інформування про діяльність цих установ, часу їх роботи, експозиціях, які на даний момент є в музеї, проведені заходи і т. д.

Як правило, на даних сайтах відвідувачі мають можливість ознайомитися з частиною творів музеїв. Деякі музеї створюють на сторінках своїх сайтів віртуальні експозиції, дозволяють людям долучитися до прекрасного, не покидаючи свого будинку. Подібні експозиції створюють і деякі великі Інтернет-портали. Зокрема, можна відзначити проект «Art Project» [7], який підтримується пошуковою системою Google. В рамках даного проекту можна зробити віртуальні тури по музеях зі світовим ім'ям, таким як Музей Ван Гога (Амстердам), Галерея Уффіці (Флоренція), Лондонська Національна галерея, палацово-парковий ансамбль у Версалі, Метрополітен-музей (Нью-Йорк), Державний Ермітаж в Санкт-Петербурзі і ряд інших. Крім того, з'являються і власне віртуальні музеї, тобто сайти, створені і оптимізовані спеціально для експозиції музейних матеріалів. І цей напрямок став настільки популярним, що для веб-музеїв був виділений окремий домен вищого рівня museum. Як приклад можна відзначити віртуальний музей Канади [9]. Даний ресурс є презентацією колекцій понад 2500 канадських музеїв і включає віртуальні виставки, безкоштовні онлайн-гри, освітні матеріали, а також більш 850000 зображень з історії різних міст і громад Канади.

Іншим напрямком застосування інформаційних технологій в соціокультурному середовищі регіонів є створення спеціального програмного забезпечення. Зокрема, для повноцінного функціонування музеїв і бібліотек створюються спеціальні програми.

Також інформаційні та комп'ютерні технології можуть використовуватися для збереження культурної спадщини у вигляді створення електронних бібліотек рідкісних книг і рукописів, що дозволяє дати можливість доступу до цих ресурсів фахівців і тих, хто цим цікавиться, і в той же час забезпечити їх збереження. Крім того, не можна не відзначити, що змінюється і саме мистецтво, в ньому з'являються нові напрямки, пов'язані з використанням саме комп'ютерної техніки, графічних програм. Зокрема, можна виділити такі напрямки як відео-арт, інсталяція.

Таким чином, інформаційні технології, і особливо їх комп'ютерна складова, активно впливають на сферу культури і мистецтва, дозволяючи розширювати межі доступу до культурної спадщини, зберігати унікальні витвори мистецтва, надавати широкий доступ до творів культури усім зацікавленим, формувати мультикультурні принципи виховання населення.

Геоінформаційні технології (ГІС) в регіональному управлінні – це програмно-апаратний комплекс для зберігання, відображення, відновлення і аналізу інформації про об'єкти міської території. ГІС-технології дають органам управління багато переваг. Вони дозволяють створити віртуальний світ, за допомогою якого можна управляти територіями на

відстані. Для керівників підрозділів адміністрацій, організацій і підприємств ці сучасні технології стають потужним інструментом в заходах управління розгалуженою інфраструктурою соціальних, транспортно-логістичних та інженерних мереж. Досвід розвинених країн показує широке застосування ІС-технологій в містобудуванні, системах ЖКГ, водопостачання і водовідведення, формування інструментарію безпеки, в організації роботи транспорту і управління перевезеннями. Також модулі системи орієнтовані на розробку інвестиційних проектів в будівельній сфері.

Так як цифровий прогрес забезпечує новітніми технологіями всі основні напрями життєдіяльності регіону: охорона здоров'я, освіта, енергетика, транспорт, управління ресурсами і міським простором, розглянемо вплив за окремими напрямками. Серед технологій, що використовуються для інтелектуалізації енергопостачання, слід виділити розумні мережі електропостачання (smart grid). Сенс цієї технології - зробити інтелектуальними генерацію, передачу і розподіл електроенергії. Розумні мережі насичені сучасним коштами діагностики, електронними системами управління, алгоритмами, технічними пристроями. (Наприклад, обмежувачами струмів короткого замикання надпровідних ліній). Впровадження цієї технології в місті зменшує втрати при передачі електроенергії від генератора до споживача, збільшує надійність енергопостачання, надає додаткові можливості по оптимальному перерозподілу енергетичних потоків і зменшення пікових навантажень.

Особливої уваги заслуговують технології розумного освітлення (новітні інтелектуально-інформаційні технології), вони вже сьогодні забезпечують світлом вулиці українських міст, селищ в потрібній якості, кількості, в потрібний час і за мінімум вкладених коштів. Тому міста майбутнього обирають екологічні та високоефективні джерела світла, прості в обслуговуванні та з елементами вбудованого самоконтролю. Потенціал енергозбереження при заміні ламп накаливання на енергозберігаючі становить до 90 відсотків.

Додаткова економія досягається за рахунок впровадження автоматики (датчиків руху) і своєчасного відключення і включення освітлення, зниження навантаження. Використання світлодіодів в міському освітленні економить електроенергію до 60 відсотків. Основна проблема при впровадженні системи світлодіодного освітлення полягає в її високій первісній вартості. Система окупається тільки через певний період часу за рахунок економії електроенергії. Це не завжди вигідно для міської влади через недостатність місцевих бюджетів і правового регулювання. Одним із способів залучити інвестиції в модернізацію освітлення можуть стати пільгові кредити муніципалітетам під соціально значущі проекти. Світлодіодне освітлення не тільки економить електроенергію, а й

прикрашає місто, надає йому неповторності в вечірні часи. Світлодіоди рекомендують використовувати для підсвічування будівель, парків, святкового освітлення вулиць.

Для підвищення енергоефективності важливо впроваджувати інтелектуальні транспортні (транспартно-логістичні) системи. Вони в поєднанні з оптимальним завантаженням доріг знижують енергозатрати на 5-15 %%. Таке впровадження передбачає перехід на інтелектуальне управління світлофорами, надання пріоритету громадському транспорту, динамічне регулювання швидкості транспорту, маршрутизацію для запобігання пробок. Якщо кожен світлофор буде оснащений оптичним каналом, це дозволяє обробляти величезні масиви даних. Впроваджені засоби для запобігання порушень правил дорожнього руху через 5-10 років (за прогнозами розробників) навчать водіїв коректного поведіння на дорогах. До нових технологій міста можна віднести і електронні платіжні системи на громадському транспорті. Така система сама розраховує знижки, контролює умови оплати та інші послуги для постійних користувачів.

Впровадження системи управління нерухомим майном дозволяє регіонам (містам, селищам) створити повноцінний реєстр власності, значно підвищити доходи бюджету від надання ріелторських послуг, спростити та системно контролювати орендні відносини, оптимізувати договірної облік. Відповідні системи дозволяють формувати та обробляти великі реєстри на основі технологій Big Data (наприклад для міст з декількома млн. населення) всієї міської нерухомості, незалежно від форми власності, розташування, стану введення в експлуатацію.

2. Фінансово - економічні. До найбільш поширених та активно залучаємих інструментів цього напрямку слід віднести:

- бюджетне вирівнювання, що виступає гарантом забезпечення державою соціальних стандартів;
- передбачення цільових трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам на вирішення пріоритетних завдань їх сталого розвитку;
- забезпечення на довгостроковій основі стабільних джерел надходжень до місцевих бюджету розвитку;
- проведення аналізу бюджетних запитів розпорядників бюджетних коштів із залученням центральних органів влади в процесі опрацювання проекту державного бюджету України на поточний рік з метою вмотивованого вирішення питань концентрації фінансових ресурсів на реалізацію пріоритетних цілей та програм регіонального розвитку;
- прямі державні інвестиції на реалізацію проектів, спрямованих на модернізацію інфраструктури населених пунктів [2].

Впровадження цих інструментів активізується завдяки використанню таких новітніх інформаційних технологій як Big Data. Саме за рахунок

даної технології накопичують та обробляють великі обсяги інформації, залучають проектну інформацію, оновлюють статистичною інформацією, що дозволяє інтегрувати інформаційні ресурси та за рахунок опрацювання приймати ефективні управлінські рішення. Особливо поширеними стають методики та технології кластеризації інформаційних ресурсів, рейтингування процесів регіонального розвитку.

Структуру нових цифрових платформ можна поділити на кілька взаємопов'язаних областей. По-перше, це традиційні елементи ІТ-системи - центри обробки даних і мережі, які модернізуються для включення в загальну цифрову платформу. По-друге - організація взаємодії з користувачами, яке в інформаційно ємному контексті має повністю проходити в цифровій формі (інтерактивні форми, віртуальні помічники як мобільних додатків, так і веб-сайту). За допомогою нових методів аналітики, розширення меж інформаційних ресурсів та штучного інтелекту формуються аналітичні довідки, прогнози і оцінка тенденцій. Новітнє цифрове інформаційне середовище з великими обсягами потенційних інформаційних ресурсів є основою взаємодії великої кількості агентів, представників менеджменту усіх рівнів та бізнесу, населення. Тут має місце зацікавленість в таких якостях інформаційних систем – відкритість, прозорість, системна оновлюваність, інтегрування баз даних. У перспективі цифрова платформа являє собою інтегрований масив даних з можливістю пошуку, накопичення, систематизації інформації; залучення складних методик та цільових моделей обробки інформації з елементами інтелектуальних програм.

Формування єдиного інформаційного середовища, єдиного інформаційного простору, залучення глобального інформаційного потенціалу регіонів, в якому можуть здійснюватися взаємодії найрізноманітніших агентів: представників бізнесу, органів державної влади різного рівня, громадських організацій, окремих людей.

Найближчим часом слід очікувати системного залучення в практику інформаційного регіонального менеджменту блокчейн-технологій. Такий довід вже існує в бізнес-діяльності, забезпечені функціонування ринкової інфраструктури. На сьогодні актуальним постає впровадження блокчейн-технологій, блокчейн-рішень для проведення опитувань, закупівельних процедур, голосування, надання та контролю в системі нотаріальних послуг в регіонах України. Дана технологія орієнтована на формування прозорості фінансових потоків, спрощення електронних закупівель і проведення торгів, забезпечує жорстко контрольований розподіл ресурсів, таких як пільги, субсидії, допоможе вести земельні кадастри, системи обліку прав на різні види майна.

3. Інноваційні. Покращення інноваційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності регіону стане можливим за рахунок залучення та поширення цільових інструментів та технологій управління:

- запровадження програм підвищення конкурентоспроможності територій (цільові проекти кластероутворення);

- створення сприятливих умов для зростання інвестиційної привабливості територій та одночасне недопущення подальшого зростання міжрегіональних диспропорцій;

- вирішення питань формування кластерів – об'єднань споріднених підприємств, виробництв, організацій – з метою системного підвищення їх сукупної ефективності, а також визначення умов участі в них малих міст, селищ;

- сприяння залученню інвестицій через виділення відповідно до законодавства земельних ділянок та їх інфраструктурне забезпечення за рахунок спільного фінансування місцевого, регіонального та державного бюджетів;

- сприяння створенню технопарків, технополісів, розвитку інноваційної інфраструктури, забезпечення державної підтримки інноваційних процесів;

- стимулювання інноваційної спрямованості розвитку підприємництва, запровадження ефективного механізму правової, організаційної, фінансової та кадрової підтримки перспективних інноваційних проектів;

- підтримка інфраструктури розвитку малого і середнього підприємництва через кредитно-гарантійні механізми підтримки суб'єктів підприємництва;

- широкому впровадженню енергозберігаючих технологій та використанню місцевих відновлювальних джерел енергії (біопалива, рослинної сировини) [2].

Ефективність застосування наведених інструментів інноваційного спрямування стане ефективною при використанні таких інформаційних технологій як геоінформаційні системи, покликані моделювати складні динамічні процеси, що протікають на територіях, або фізичні процеси в інженерних комунікаціях. Наведемо деякі ГІС, які можуть представляти інтерес в Україні.

Поширеними та активно запровадженими в управлінській діяльності з дрібномасштабними «природними» картами (геологія, сільське господарство, навігація, екологія і т.п.) стають такі ГІС, як ArcInfo і ArcView GIS. Обидві системи розроблені американською компанією ESRI. Вони є визнаними в світовій практиці регіонального та галузевого менеджменту.

Також успішну апробацію пройшли умовно спрощені ГІС, які починали свій родовід з аналізу територій в обсязі, необхідному для бізнесу і щодо простих застосувань (систем MapInfo), яка особливо користується попитом при впровадженні інноваційних продуктів технологічного, будівельного, аграрного спрямування. Ця система за рахунок таких якостей як – простота, швидкість опрацювання інформації, сумісність з іншим програмним забезпеченням активно впроваджується і конкурує з іншими ГІС.

Також актуальними в системі регіонального менеджменту постають технології, що розроблені Корпорацією Intergraph [6], що забезпечують впровадження та використання ГІС MGE, що базується на основі AutoCAD-подібної системи MicroStation(що випускається в свою чергу компанією Bentley). Система MGE це ціла група програмних продуктів (різноспрямованих, але інтегрованих в технологіях прийняття рішень), які допомагають вирішувати безліч завдань, що існують в області геоінформатики.

Всі зазначені продукти мають Internet-ГІС-сервери, що дозволяють публікувати цифрові карти в Internet. Наголосимо, що обмежено говорити тільки про сервери, оскільки забезпечити сьогодні редагування топологічних карт з боку віддаленого клієнта Internet не можна через недостатню розвиненість як ГІС, так і Internet-технологій. Microsoft випустила продукт MapPoint (Microsoft MapPoint 2000 Business Mapping Software), який входить до складу Office 2000. Ця компонента офісного продукту орієнтована в основному на бізнес-планування, аналітику різного профілю [5].

4. Правові. До управлінських інформаційних технологій правового забезпечення в регіонах насамперед відносять сукупність методів, інструментів та технологій програмного забезпечення, об'єднаних у технологічний ланцюжок, що забезпечує збір, зберігання, обробку, систематизацію і поширення інформації для задоволення потреб та інтересів бізнесу, громадян в доступі до нормативно- правових ресурсів за допомогою сучасних інформаційних технологій і розвиненої інформаційної інфраструктури.

Свого активного визнання в технологіях регіонального менеджменту заслуговує проект Vitnation. Він як інструмент інформаційного забезпечення правової діяльності формує доступ до переведених на блокчейн традиційних послуг (нотаріальних, аналітичних, консалтингових). Послуги даного сервісу характеризуються децентралізацією, консолідацією з адміністративними ресурсами, можливістю користування в будь-якому місті світу. Важливим напрямком застосування технології розподіленого реєстру є комплекс проектів, які передбачають державну реєстрацію прав власності на різні об'єкти (земля,

нерухомість, володіння автотранспортом і т.п.). Проведення операцій з нерухомістю за допомогою блокчейн здійснюється таким чином, що всі сторони-учасники - банки, уряд, брокери, покупці і продавці – мають можливість відстежувати дії та процедурні складові від початку угоди до її кінцевого оформлення (завершення). Це дозволить миттєво підтверджувати справжність угод, знизити ризики бізнесу в питаннях правового забезпечення актів купівлі-продажу.

Механізм дії програмного забезпечення Big Data полягає в аналізі персональних даних та виявленні транзакцій, на основі масивів даних, серед яких відомості про фінансові операції, відбитки пальців і електронні підписи, плани будівель і топографічні карти, бізнес-новини і багато іншого [8].

5. Аналітичні. Ефективність аналітичної роботи значною мірою залежить від якості комунікативних зв'язків між аналітичною службою, суб'єктом прийняття рішення та об'єктом державного управління, якому належить реалізовувати рішення. Для опрацювання якісних варіантів рішень, які можна пропонувати суб'єкту прийняття рішення та працівникам аналітичної служби, необхідні глибокі знання проблем та правового поля, в якому вони вирішуватимуться, а також відповідна інформація. Виокремлення релевантної інформації з величезного загального її потоку становить етап первинної обробки, що є досить складним завданням і, як правило, здійснюється за допомогою спеціальних програм шляхом відсортування інформації за специфічними ознаками (здебільшого, за ключовими словами), характерними для певних сфери, напряму, виду діяльності, проблеми, процесу. Таким чином, багатоваріантність інформаційного забезпечення набуває конкретності у процесі аналізу певних проблем. Аналіз застосування сучасних інформаційно-аналітичних технологій в регіональному управлінні дозволяє дійти висновку, що основні резерви підвищення ефективності управлінських рішень криються в покращенні використання всієї сукупності різноманітних аналітичних методів, завдяки чому рішення, які приймаються на різних управлінських рівнях, набувають більшої ґрунтовності [3].

Також науковці та практики визначають ряд актуальних, затребуваних наукою та практикою інструментів порівняльного аналізу, роботи з пошуковими запитам (топи за запитам, кластеризація), трекінгу зовнішніх і вихідних посилань, вивантаження вхідних посилань на сайт, оцінки видимості і цитованості майданчиків.

6. Методичного забезпечення. Процес стратегічного планування і прогнозування в регіональному інформаційному менеджменті вимагає методичного забезпечення на всіх його стадіях. Тому в регіональному управлінні необхідно використовувати комплекс методів і моделей, що

дозволять виробляти необхідні процедури і розрахунки з метою отримання об'єктивних, практично застосованих прогнозів, планів, проектів (завдяки кількісній формі їх подання). Основним інструментом вирішення функціональних завдань в рамках регіонального менеджменту може розглядатися методичне забезпечення, що представляє собою інформаційно-логічну взаємодію всіх процедур РІМ. Наявність якісних методичних матеріалів для вирішення завдань РІМ створює передумови для всього процесу технологізації управлінської діяльності організації. Саме методичне забезпечення пов'язує всі інші види управлінських інструментів в єдиний технологічний процес. В рамках методичного програмного забезпечення РІМ передбачається використання:

- можливостей інтегрованого офісного пакету MS Office for Windows;
- статистичних і математичних пакетів програм (Matchcad, Statistika і ін.) для обробки великих масивів експериментальних даних;

- системи автоматизованого проектування AUTOCAD для створення складних графічних об'єктів, зокрема плакатів, що входять до складу певних проектів;

- графічних редакторів (Corel Draw, Photoshop та ін.) для створення малюнків і ілюстрацій;

- різноманітних програм-перекладачів і програм-словників (STYLES, ПРОМТ і ін.) для роботи з іноземною літературою;

- систем програмування (TURBO-PASCAL, TURBO-BASIC і ін.) і засобів швидкої розробки додатків (DELPHI, VISUAL BASIC, VISUAL C і ін.) для створення власних (призначених для користувача) прикладних програм;

- спеціалізованих програмних засобів вирішення різноманітних управлінських, фінансових та економічних завдань.

При цьому необхідно також відзначити системи автоматизованого проектування (САПР), автоматизовані робочі місця (АРМ), локальні мережі, електронна пошта e-mail, комп'ютерна мережа INTERNET і т.д.

Основним інструментом РІМ є сучасні інформаційні технології як сукупність методів, прийомів і засобів, що реалізують інформаційний процес відповідно до поставлених завдань, окреслених вимог [4, с. 96-98.].

Інформаційні технології, що вже сьогодні змінюють світ дозволяють створювати автоматизовані інформаційні системи суб'єктів, реалізовувати телекомунікаційні середовища, забезпечувати взаємодію цих систем і, отже, сприяють створенню єдиного інформаційного простору за рахунок системної взаємодії, ефективної співпраці з бізнесом, наукою, освітою.

Інноваційно-інформаційна спрямованість розвитку регіонального менеджменту, стрімкий перехід на управління знаннями РІМ сприяє ефективному здійсненню глобальної мети - покращенні рівня життя

населення за рахунок інформаційного прогресу, системної соціалізації відносин «влада-бізнес-населення» та векторності європейського руху.

Список використаної літератури:

1. Гранчак Т.Ю. Соціальні медіа – інструмент формування управлінських систем мережевого типу *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, III(7), Issue: 42, 2015 www.seanewdim.com
2. Дерун Т. М. Інструменти формування і реалізації державної політики розвитку малих міст України [Електронний ресурс] / Т. М. Дерун // Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток". – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2013_11_6
3. Карагодін О. В. Розвиток механізмів прийняття та реалізації управлінських рішень в системі державного управління : дис. канд. : 25.00.02 / Карагодін Олег Володимирович – Маріуполь, 2015. – 219 с.
4. Коваленко Ю.О. Роль і місце інформаційного менеджменту у соціально-економічному розвитку регіону. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки», Випуск № 12, 2017. – С.96-98.*
5. Компанія ArcGIS [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.esri.com>
6. Компанія Hexagon PPM [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт. – Режим доступу до ресурсу: www.intergraph.com
7. Art project. 30.03.2011. URL: <http://www.google-artproject.com>.
8. Big Data и блокчейн — прорыв в области анализа данных [Електронний ресурс] // Журнал ForkLog - информационный ресурс о криптовалютах, блокчейне и децентрализованных технологиях. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://forklog.com/big-data-i-blokchejn-proryv-v-oblasti-analiza-dannyh/>
9. Virtual Museum of Canada (VMC). 30.03.2011. URL: <http://www.museevirtuel-virtualmuseum.ca>.

1.6 Забезпечення сталих відносин у розвитку підприємств

Розвиток суб'єктів господарювання на сучасному етапі супроводжується активізацією та підвищенням рівня інтенсивності використання природних ресурсів, що найчастіше посилює темпи нарощування деструктивних змін у навколишньому природному середовищі. Внаслідок недосконалості економічних відносин у сфері природокористування не в повній мірі забезпечується відтворення природно-ресурсного потенціалу. Враховуючи, що економічні наслідки господарської діяльності за ступенем впливу та часом досягнення є більш відчутними для суб'єктів господарювання у короткостроковому періоді діяльності, а екологічні результати мають опосередкований характер впливу, латентний, важкопрогнозований вимір, то, незважаючи на наявність достатньо розвинутої в Україні екологічної законодавчої бази, суб'єкти господарювання демонструють недостатній рівень мотивації до вирішення екологічних завдань у системі забезпечення розвитку. Така

Наукове видання

**КОНЦЕПТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Міжнародна колективна монографія

Видавець
Свідоцтво

Підписано до друку з оригіналу – макету 20.11.2018 р. Формат 60 x 84/16
Папір офсет. Гарнітура Times New Roman. Друк цифровий
Умовн. друк. арк. ____ Наклад 500 прим.Зам.№ ____